

บทที่ 9

เหตุส่วนตัว และ เหตุในลักษณะคดี

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 89 บัญญัติว่า " ถ้ามี เหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษ แก่ผู้กระทำความผิด คนใด จะนำเหตุนั้นไปใช้แก่ผู้กระทำความผิดคนอื่นในการกระทำความผิด นั้นควยไม่ได้ แต่ถ้าเหตุอันควรยกเว้นโทษ ลดโทษ หรือเพิ่มโทษ เป็นเหตุ ในลักษณะคดี จึงให้ใช้แก่ผู้กระทำความผิดในการกระทำความผิดนั้นควยกัน ทุกคน "

จากบทบัญญัติมาตรา 89 เราพอให้ความหมายของคำว่า " เหตุส่วนตัว " ได้ว่า หมายความถึง เหตุแห่งความสัมพันธ์เฉพาะตัวของผู้กระทำผิดแต่ละคน กับบุคคลซึ่งได้รับผลร้าย หรือเหตุแห่งฐานะ หรือ คุณสมบัติส่วนตัวของผู้กระทำผิด เช่น เหตุอ่อนอายุ ซึ่ง เป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด

เหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ คือ เหตุส่วนตัวที่ทำ ให้ไม่ต้องรับโทษ เช่น สามีหรือภริยา ลักทรัพย์ซึ่งกันและกัน ตามมาตรา 71 สามีหรือภริยาไม่ต้องรับโทษ เพราะ สามี ภริยา มีความสัมพันธ์เฉพาะตัวซึ่งกันและกัน แต่ถ้ามีผู้รวมมือ หรือเป็นผู้สนับสนุนในการลักทรัพย์นั้น ผู้รวมมือ หรือผู้สนับสนุน ย่อมมีความผิดและต้องไ้รับโทษ เพราะ ผู้รวมมือควยก็ตี หรือผู้สนับสนุน ก็ตี ไม่ได้มีความสัมพันธ์ เฉพาะตัวกับสามี หรือ ภริยา นั้น เช่น นาย ก. ไล่ไล่ให้ภรรยาของ นาย ข. ไปลักทรัพย์ของ นาย ข. ภรรยานาย ข. ไม่ต้องรับโทษฐานลักทรัพย์ เพราะภรรยา นาย ข. นั้น ย่อมมีความสัมพันธ์เฉพาะตัวกับ นาย ข. ซึ่งถือว่าเป็น

เหตุส่วนตัว จึงไม่ต้องรับโทษฐานลักทรัพย์ แต่ นาย ก. ไม่ได้มีความสัมพันธ์เฉพาะตัวกับ นาย ข. จึงไม่มีเหตุส่วนตัวอันควรยกเว้นโทษ ดังนั้น นาย ก. จึงต้องถูกลงโทษฐานลักทรัพย์ หรือในกรณีเด็กอ่อนอายุได้รับการยกเว้นโทษ ตามมาตรา 73, 74 ก็เป็นเหตุส่วนตัวของเด็ก ถ้ามีผู้อื่นร่วมกระทำด้วยไม่ว่าเป็นคู่การ ผู้ใจ หรือผู้สนับสนุน ผู้นั้นก็ต้องรับโทษ

เหตุอันควรลดโทษ คือ เหตุส่วนตัวอันควรลดโทษ เช่น ผู้บุพการี ลักทรัพย์ผู้สืบสันดาน หรือ ผู้สืบสันดานลักทรัพย์ผู้บุพการี ซึ่งตามมาตรา 71 บัญญัติว่า ศาลอาจจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้เพียงใดก็ได้

เหตุส่วนตัวอันเป็นเหตุเพิ่มโทษ เช่น การฆ่าผู้บุพการีของตน ตามมาตรา 289 (1) บุตรผู้ฆาบีคาหรือฆามารดาของตน ต้องรับโทษตามมาตรา 289 (1) คือ ต้องรับโทษหนักขึ้น ส่วนคนอื่นที่ร่วมมือด้วยคงผิดเพียงมาตรา 288 หรือการกระทำความผิดทางเพศที่ผู้บุพการีกระทำต่อผู้สืบสันดาน ตามมาตรา 295 เช่น บิดาข่มขืนบุตรสาวของตนเอง จะต้องได้รับโทษหนักขึ้น หรือจำเลยบางคน เคยเป็นผู้กระทำผิดมาก่อน อาจจะเป็นเหตุให้ถูกเพิ่มโทษได้ ตามมาตรา 92, 93 ฐานไม่เช็กหลาย

เหตุในลักษณะคดี หมายถึง เหตุที่ได้อาศัยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ในคดี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด มาวินิจฉัยให้ เป็นเหตุยกเว้นโทษ เพิ่มโทษ หรือลดโทษ แก่ผู้กระทำผิดทุกคน เช่น ก. มาเยี่ยมปิ่นจาก ข. เพื่อนำไปฆ่า นาย ค. ซึ่งนาย ข. ก็รู้ว่า ก. จะเยี่ยมปิ่นไปยัง นาย ค. ถือว่า นาย ข. เป็นผู้สนับสนุนในความผิด ฐานฆาคนตาย ก. ได้ปิ่นไปแล้ว ก็ไปข่มขู่กักขัง ค. เมื่อเห็น ค. เดินมา

ที่ยกเป็นประทีปจะยิ่งแล้ว แต่กลับใจสงสารลงไม่ถึง กรณีอย่างนี้ นาย ก. ย่อมได้รับการยกเว้นโทษ ตามมาตรา 82 ส่วน นาย ข. ผู้สนับสนุน ก็ย่อมได้รับการยกเว้นโทษด้วย เพราะถือว่าเป็นเหตุในลักษณะคดีซึ่งต้องโทษกับผู้กระทำผิดทุกคน กรณีอย่างนี้ เป็นเหตุในลักษณะคดี อันเป็นเหตุยกเว้นโทษ

เหตุลักษณะคดีอันเป็นเหตุลดโทษ เช่น โจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองฉ้อโกงทรัพย์ในเคหสถาน (ซึ่งมีโทษหนักตามมาตรา 335) จำเลยที่ 1. รับสารภาพ จำเลยที่ 2. อุทธรณ์และฎีกาคือไป ศาลฎีกา ฟังข้อเท็จจริง เป็นยุติว่า สถานที่ที่จำเลยเข้าไปฉ้อโกงนั้น ไม่ใช่เคหสถาน ศาลก็สามารถลดความผิดแก่จำเลยที่ 1. โคว่า ไม่ได้ฉ้อโกงทรัพย์ในเคหสถาน แม้ว่าจำเลยที่ 1. จะไม่ได้อุทธรณ์ ฎีกา ก็ตาม ก็มีผลถึงจำเลยที่ 1. ด้วย เพราะเป็นเหตุในลักษณะคดี ดังนั้น จำเลยที่ 1. จึงมีความผิดฐานฉ้อโกงทรัพย์ ตามมาตรา 334 (ซึ่งมีโทษเบากว่าตามมาตรา 335)

เหตุในลักษณะคดีอันควรเพิ่มโทษให้หนักขึ้น คือหมายความว่า จำเลยหลายคนตกลงกระทำความผิดร่วมกัน คือเป็นฉ้อโกงด้วยกัน แต่มีจำเลยเพียงบางคนได้ไปกระทำผิดอันควรรับโทษหนักขึ้น จำเลยคนอื่น ๆ ก็ต้องพลอยรับโทษหนักขึ้นไปด้วย เช่น จำเลย 3 คน ตกลงกันจะไปปล้นทรัพย์ ขณะปล้นทรัพย์ จำเลยที่ 1. แต่ผู้เดียวใช้ปืนยิงเจ้าทรัพย์ตาย จำเลยนอกนั้นไม่มีใครเห็นด้วย จำเลยทั้งหมดก็ต้องมีความผิดตามมาตรา 340 วรรคท้าย คือ ฉ้อโกงปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษประหารชีวิต จะเห็นได้ว่า แม้จำเลยที่ 2. และที่ 3. ไม่ได้เป็นผู้ยิงเจ้าทรัพย์เลยก็ตาม แต่ก็ต้องร่วมรับโทษหนักขึ้น ส่วนจำเลยที่ยิงเจ้าทรัพย์ตาย ก็ยังมีความผิดฐานฆ่าคนตายอีกกระทงหนึ่งด้วย

